

Bijlage C – Editie afwijkende hoofdstukken in N-1, N-2, N-5 en N-6

N-1, N-2, N-5 en N-6 bevatten hoofdstukken die substantieel verschillen van de *Brederodekroniek* in N-8. De relatie van deze handschriften met handschrift N-8 staat beschreven in hoofdstuk 2. Deze bijlage bevat een editie van de hoofdstukken die zodanig van N-8 verschillen dat de varianten niet in de voetnoten van Bijlage B konden worden opgenomen.

Deze bijlage bestaat uit drie onderdelen:

- teksteditie hoofdstukken 1-8 in N-6 (ff. 6r-11v), met varianten van N-1 (ff. 3r-9v), N-2 (ff. 2r-7v) en N-5 (ff. 17r-21r)
- teksteditie hoofdstukken 21-31 in N-5 (ff. 25v-31v)
- teksteditie uitweiding bij hoofdstuk 57 in N-6 (fol. 45r), met varianten van N-1 (ff. 54v-55r)

De wijze van editeren is gelijk aan die van bijlage B. De middeleeuwse spelling van de handschriften is zoveel mogelijk behouden. Normalisering is opgetreden bij de i en j: i als het klinkers betreft, j als ze als medeklinker fungeren. Het verschil tussen ij en y is komen te vervallen en alleen y is in de editie gebruikt. Afkortingen worden voluit geschreven, zonder hiervan melding te maken in de voetnoten. Het veelvuldig afgekorte “voirscreven” blijft echter behouden in haar afgekorte vorm “voirs.”. Het gebruik van leestekens en hoofdletters is naar moderne maatstaven aangepast. De witregels zijn die van het handschrift zelf, het inspringen is door mij toegevoegd om de leesbaarheid van de tekst te bevorderen. De folionummers die tussen rechte haken [] staan komen overeen met de folionummers van de handschriften die als uitgangspunt dienen.

Teksteditie hoofdstukken 1-8 in N-6 (ff. 6r-11v), met varianten van N-1 (ff. 3r-9v), N-2 (ff. 2r-7v) en N-5 (ff. 17r-21r)

[fol. 6r] **1. Van Adam tot Troyen, dat yerste capittel.**

Adam, die yerste mensche, die wan drie zonen, als Cain, Abel ende Seth. Seth die wan Enos. Enos die wan Cainan. Cainan die wan Malalehel. Malalehel die wan Jareth. Jareth die wan Enoch, die int aertsche paradys van God ghetoghen wert. Enoch die wan Matusalem. Matusalem die wan Lamech. Lamech die wan Noe.

Onder deser Noe tyden so verghinck die werlt mitten water ende het verdrencte al dat levendich was, uuytgheseyt Noe ende die mit hem inder arcke waren. Ende deze plaech gheschiede om die sonden der menschen.^a Noe hadde drie zonen, als Sem, Cam ende Japhet, daer voert alle die werlt of ghesproten is. Japhet die wan Suffue. Suffue die wan Helenum. Helenus die wan Phebum. Phebus die wan Antheum, den ruess. Antheus, die ruess, die wan Janum, den yersten heer van Ytalien. Janus, die yerste heer van Ytalien, die wan Triton. Triton die wan Italum. Italus die wan Peleum. Peleus die wan Janum. Ende Janus die wan Janum ende die wan voert den derden Janum. Die derde Janus die wan Athlas, den ruess. Athlas, die ruess, die wan Troilum, die de stadt ende dat ryck van Troyen stichte.

2. Van die stede van Troyen tot die Troyansche Fransoysen, dat anderde^b capittel.

[fol. 6v] Dese Troylus was een vroem man ende regnierde als coninck in dat lant van Dardanien. Ende hi stichte die stadt ende dat ryck van Troyen, daer hy die yerste coninck was. Ende syn wapen was een gulden velt ende daer in een rode lew mit een blauwe tonghe ende blauwe clauwen. Welcke wapen noch hebben die heren van Brederode ende alle die ghene die van dat Troyaensche gheslacht ghecome syn. Dese Troilus, coninck van Troyen, die wan Ylum, den coninck van Troyen. Ende Ylus die wan Laomedon, den coninck van Troyen. Laomedon die wan Priamum den lesten coninck van Troyen.

Na dat Priamus ghewonnen had Hector van Troyen, synen zoen, ende Hector tehans een cloeck oerloechs man gheworden was, so stonde dat oerloch op twischen die Grieken ende die van Troyen. Welcke oerloch duerde tyen jaren lang ende Troya wert ghedestruert voer ons Heeren gheboorte dusent hondert ende tachtich jaren. Doe weken van Troyen veel hertoghen ende princen ende syn ghetoghen in anderen landen van welcke princen ghesproten syn meest alle die heerlickheden van European.

Ende Hector van Troyen voirgenoemt die hadde een soen, die syn naem was Franssyo. Dese Franssyo die is ghetoghen mit syn ghesellen in die broecklanden des lants Meotidis ende daer timmerde hy een stadt, die ghenoeemt was Sycambria. Ende^c daer was Franssio die yerste coninck van Sycambrien ende hy hadde syn ouders wapen als dat wapen van Troyen, daer voer off gheseyt is. Francio die wan voert Priamum, den coninck van Sycambrien. Ende Priamus die wan Fancion, den hertoch van Sycambrien, want sy

^a N-2: om der sonden willen, nae inhoudt der Bijbels *in plaats van* ende het verdrencte al dat levendich was, uuytgheseyt Noe ende die mit hem inder arcke waren. Ende deze plaech gheschiede om die sonden der menschen.

^b N-1: derde.

^c N-6: *hierna* hy hadde syn o *doorgestreept*.

en hadden ghen coningen meer, mer hertoghen. Hertoch Francio die wan Priamum, den hertoch van Sycambrien. Ende voert an alle [fol. 7r] hoer hertoghen van gheslachte tot gheslachte die waren ghenoeemt Priamus.

Dese Sycambrinen mit horen hertoch Priamo quamen een deel jaren daer na op den Ryn mitter woen daer sy een stede stichten op hoer uterste palen, die sy noemden Troyen, dat nu Sancten hiet. Ende doe noemden sy hem Francken, dat is vry volck, van welcken Vranckenlant noch syn naem ghehouden heeft. Oeck so noemden sy hem selven Franssoysen, als ghesproten van Franssyo, Hector van Troyens soen.

3. Van dat beghinsel des rycks van Vranckryck, dat III capittel.

[fol. 7v] Int jaer ons Heeren driehondert ende tsestich, doe regneerde over die Franssoysen in Duytschelant voerg. die eedele hertoch Priamus ende hy regneerde als een coninck, waer om dat hy ghenoeemt is die yerste coninck van Vranckryck. Ende hy was ghesproten van syn rechte zwert syde van Hector van Troyen ende daer omme so hadde hy oeck dat wapen van Troyen, daer off gheseyt is.^a Mer doen hy die machtichte coninck van Walschlant verwonnen hadde, doe nam hy hem syn lant. Ende in een teyken des victoris, so benam hy hem oeck syn wapen ende quartileerden dat mit syn ouders wapen van Troyen. Ende dat wapen was een gulden velt mit drie zwarte padden ende dat droech hy mit syn nacomelingen tot dat die yerste kersten^b coninck van Vranckryck ghedoept wert.^c

Na Priamum regneerde Yborus, syn zoen, die oeck Priamus ghenoeemt was. Na Yborum regneerde Marchomirus, syn zoen. Marchomirus die wan Pharamundum, den yersten ghecroenden coninck van Vranckryck. Pharamundus die wan Clodium, den ghebaerden^d coninck van Vranckryck, ende hy wan voert Meroveum, den coninck van Vranckryck. Meroveus wan Hildericum, den coninck van Vranckryck. Hildericus die wan Clodovicum, den yersten kersten coninck van Vranckryck, die in syn doepsel Ludowicus wert ghenoeemt.

4. Vanden yersten kersten coninck van Vranckryck tot die hertoghen van Aquitanien^e. Dat vierde capittel.

[fol. 8r] Als dan^f die coninck ghedoept was ende syn naem Ludowicus ghenoeemt was, so quam van God ghesent een heremyt, die presenteerde hem een blau laken, daer in stonden drie^g ghulden lilien ende seyde dat soude voert aen syn wapen wesen. Ende aldus so liet hy syn ouders wapen daer hier voer off ghescreven is ende nam voertaen tot syn wapen

^a N-2: *hierna* Alsus.

^b N-5: *ontbreekt*.

^c N-2: *hierna* Aldus.

^d N-6: *hierna* van doorgestreept.

^e N-5: *hierna* als ghraven.

^f N-5: *ontbreekt*.

^g N-5: *die*.

een blau velt met drie^a gulden lilien. Ende dat voerden sy oeck, alle die coningen van Vrancryck die van hem ghesproten syn.^b

Dese yerste kersten coninck die wan Lotharium, den coninck van Vrancryck. Lotharius die wan Chilpericum, den coninck van Vrancryck. Chilpericus die wan den anderen Lotharium, coninck van Vrancryck. Lotharius die wan Dagobertum, den coninck van Vrancryck. Dese Dagobertus die wan Wiltenborch ende noemdet Utrecht.^c Ende hy wan Clodovicum, den coninck van Vrancryck. Clodovicus die wan Diderick, den coninck van Vrancryck. Diderick die wan Hildebertum, den coninck van Vrancryck. Hildebertus die wan Dogobertum, den coninck van Vrancryck, ende [fol. 8v] Chilpericum, den hertoch van Aquitanien.

Dagobertus wan twe zonen, als Diderick ende Hildricum, die bey na malcanderen regneerden. Mer doe zy noch jonck waren ende hoer vader Dagobertus gestorven was, doe regneerde in hoer stede Chilpericus, die hertoch van Aquitanien, hoer vaders broeder. Ende als dese Chilpericus vyf jaeren had geregneert, so sterf hy int jair ons Heeren VII^c ende XXIX. Ende doe wart coninc Diderick, syns broeders zoen, ende na hem Hildericus, syn broeder, die de leste coninc van Vrancryck was van dat Troyaensche gheslachte.

Dese Chilpericus, die de croen van Vrancryck regeerde vyff jaer ende was hertoch in Aquitanien, die wan een zoen die Diderick hiet ende die bleef hertoch in Aquitanien. Ende als Puppyn, grote coninx Karolus^d vader, dat ryck van Vrancryck mit machten uuyt consent des paus ende der princen van Vrancryck onder hem geset hadde ende was also coninc van Vrancryck gheworden ende hadde Hildericum, den coninc, in een cloester ghebrocht. Doe gheboet dese selfde Puppynus dat nyemant die lilien van Vrancryck soude in syn wapen voeren, dan die voert an van synen lyne comen soude. Ende aldus so moste Diderick, die hertoch van Aquitanien, voerg. die lilien van Vrancryck uuyt syn wapen laten ende nemen wederom syns ouders wapen van Troyen, als een gulden velt mit een rode lew, hebbende een blawe tong mit blawe clawen.

5. Van die hertoghen van Aquitanien tot den yersten heer van Brederode, dat vyfte capittel.

[fol. 9r] Dit is Diderick, die hertoch van Aquitanien, daer of gheseyt is, die dat Troyaensche wapen weder aenghenomen heeft ende syn zoen was Lotharius, hertoch van Aquitanien.^e Dideric die wan sancte Enghelrinum, den martelaer ende hertoch van Aquitanien. Sincte Enghelrinus die wan Nanfredum, den hertoch. Dese en besat dat lant van Aquitanien nyet, want die Sarracenen haddent gedestruert. Nanfredus die wan den prins Sigisbertum. Sigisbertus die hadde te wive Machtelt, der coninginnen suster van Germanien, daer hy by wan Walgherus ende Diderick, den yersten greve van Hollant. Diderick, die yerste greve van Hollant^f, hadde te wive Genam, coninc Puppyn van Italien dochter, die een zoen was van coninc Karel die Groet, daer hy by wan Diderick, den

^a N-5: die.

^b N-2: dit wapen *in plaats van* tot syn wapen een blau velt met drie gulden lilien. Ende dat voerden sy oeck, alle die coningen van Vrancryck die van hem ghesproten syn.

^c N-2: *hier gaat N-2 over in een tekst die overeenkomt met de genealogie die voorafgaat aan de Brederodekroniek in N-5 (zie Bijlage E).*

^d N-1: *ontbreekt*. N-6: *in marge*.

^e N-5: *hierna* Lotharius die wan Diderick den hertoech van Aquitanien. (N-1, N-6: Augensprung)

^f N-1, N-5: Diderick, die yerste greve van Hollant *ontbreekt*. (Augensprung)

anderden greve van Hollant. Diderick die anderde greve hadde te wive Hildegardum, des conincks dochter van Vrancryck^a, daer hy by wan Arnout, den derden greve van Hollant.

Dese grave Arnouts wyf hiete Lutghardis ende hoer vader hiete Theophanus^b, keyser van Grieken ende van Constantinopolen. Ende aldus is verenicht in greve Arnouts kynderen dat bloet ende die edelheyt van Troyen ende Grieken. Ende des Lutghardis, der grevinnen van Hollants, suster, Theophana ghenoecht, was keyserinne van Romen. Arnout, die derde greve van Hollant, die wan^c by des keysers dochter van Grieken Diderick, den vierden greve van Hollant, ende Syphridum, den yersten heer van Brederueden.

Ende also machmen cortelicken uuyt dese scriften mercken die grote edelheyt van die greven van Hollant ende die heeren van Brederode. Ende also is dat nu ghenoech bewesen.

[fol. 9v] **6. Van Syphrido, den yersten^d van Brederueden, dat seste capittel.**

Diderick, die anderde greve van Hollant, die worde also out dat hy syns zoens kynderen, als Arnouts kynderen, sach tot manlicke staet comen, welck waren Diderick ende Syphridus. Ende dese greve Diderick had een edel man in syn hof die hy seer lief hadde ende dese creech op een tyt wat ghescheels mit Syphrido. Ende Syphridus wert toernich ende dede hem dootslaen. Ende want Syphridus wel wiste dat greve Diderick, syn oudevader, seer toornich daer om was, so toech hy in Vrieslant tot Ghoesswyn van Staveren, den potestaet van Vrieslant, om by hem een wyltyts te blyven.

Dese Goesswyn die ontfeng hem seer vriendelick ende hielt hem by hem als syn eyghen zoen. Ende hy had een dochter die een schoen maecht was, daer verliefde [fol. 10r] Syphridus op ende hy troude tot eenen wive ende haer naem was Tetburga of Tette opt Vriess. Ende daer by so wan hy twe zonen, als Diderick ende Symon. Ende Syphridus was opt Vries ghenoecht Sycko.

Daer na int jaer ons Heeren IX^C ende achtendetachtich, so sterf Diderick, die anderde greve van Hollant. Ende Aernout, Syphridus vader, wart die derde greve van Hollant. Ten lesten so ghinc greve Arnout ende gaff Diderick, syn zoen, een wyf, als des hertoghen dochter van Sassen, tot welcker bruloften veel heeren ghecomen syn. Ende om bedede wil dier groter heeren, so is Syphridus oeck ghecomen tot syn broeders bruloft. Ende als greve Aernout sach synen zoen Syphridus, so heeft hy hem omghehelst ende heeft hem seer vriendelicken welcoem gheheten ende sy hebben hem alle verblyt die inder bruloften waren.

Ende aldie heeren voer Syphrido ghebeden hadden dat greve Arnout hem wilde versien mit goeden ende heerscappyen daer Syphridus synen staet soude moeghen op vueren, doe sprack greve Arnout ende seyde: "Ick sel mynen zoen, Syphrido, gheven brede roeden ende wel ghemeten lants ghenoech, in dat greefscap van Hollant, also dat hy synen staet eerlick sell moghen vueren." Ende uuyt dat woert syn die heeren van Brederode ghenoecht die heeren van Brederode. Greve Arnout die gaff doe synen zoen Syphrido een schoen suverlick casteell by Haerlem dat hy selve ghefundeert hadde. Ende

^a N-5: Lodewyc van Vrancrycs dochter *in plaats van* dochter van Vrancryck.

^b N-5: *hierna* ende hi was.

^c N-1: was.

^d N-5: *hierna* heer.

dat casteel gaff hy hem erflyck mit gruyt ghelt tot veel plaetsen mit veel derpen ende renten. Ende dat casteel wart ghenoecht dat slott te Brederode ende also hietet noch huden op desen dach. Item, hy gaff hem oeck erflicken dat casteel te Teylingen by Leyden mit veel renten ende dorpen^a in Zuythollant.

Ende aldus^b is Syphridus seer ryck gheworden, want syn erflycke renten die^c waren alle jaer by veertich duseden Franser cronnen. Sommich meenen Franser schilden, hier om so meenden oeck sommighe dat Syphridus die outste was van syns vaders kynderen. [fol. 10v] Ende om dat hy off soude staen, dat hy daer om so veel wert versien in menigherhande renten ende goeden. Mer watmen daer off gheloven sel, dat mach een yghelick die dit leest in hem selven vuelen.

Oeck so was Syphridus tot synen lyve burchgreve van Kenemerlant ende rechter van Westvrieslant. Ende hy was oeck president van Hollant, van welck hy oeck grote renten creech. Dese Syphridus die was dan die yerste heer van Brederode ende syn wapen was dat wapen van Troyen, dat die greven van Hollant oeck hadden. Ende in een ondersceyt van zynen broeder, greve Diderick van Hollant, so vuerde hy op dat voers. wapen een blaw barensteel, want dat is die yerste divisie van Hollant.

Na dat greve^d Arnout in^e syn vyfte jaer van die Vriesen doot gheslaghen was, so wart Diderick, syn zoen, die vierde greve van Hollant. Ende die stryt die hy hadde teghens Adelboldum, den biscop van Utrecht, by Zwammerdam, die help hem winnen Syphridus, syn broeder.

Int jaer ons Heeren duseden ende dertich, opten vyften dach in Junio, so sterf Syphridus, die yerste heer van Brederode, ende leyt begraven tot Egmond, int cloester. Ende syn wyf Tetburga, sterf op die seste kalendas februaryj ende leyt by hem begraven. Ende want van Syphrido syn ghecomen die heeren van Brederode ende van Teylingen, so staet in syn epytaphis gescreven, op syn graf, aldus: “Stirps de Sickone processit in hac regione”. Dat is gheseyt in Duytsche aldus: tgeslacht van Sickone is voert gheghaen in dese regione.

Dese Syphridus, die oeck ghenoecht was Sicko, die gaf sint Aelbrechts [fol. 11r] cloester tot Egmond om Gods wil dat lant opter Gheest, genoemt Noorthorpe, Suuthen, Algheringer lant, Hildebrantslant, Suverdingelant, vyff fiertellen lant losemade, in Eckerslote XII pont, in Banen twe pont. Tetburga, syn wyf, die gaff dat selfde cloester voer hoer siel een vergulden schryene mit veel reliquien ende oeck ander veel ghaven.

7. Van Diderick, den anderden heer Brederode, ende van^f die heeren van Teylingen, dat VII capittel.

Als Syphridus ghestorven was, so wart Diderick, syn outste zoen, na syn vader die anderde heer van Brederode. Ende Symon, Syphridus joncste zoen, die^g wert heer van Teylingen. Ende dese Symon, heer van Teylingen^h, die vuerde oeck syn ouders wapen,

^a N-1: dorpen ende renthen *in plaats van* renten ende dorpen.

^b N-5: *hierna* so.

^c N-1: *ontbreekt*.

^d N-1: *hierna* van Hollandt *doorgestreept*.

^e N-5: *ontbreekt*.

^f N-6: *hierna* Teylingen *doorgestreept*.

^g N-5: *ontbreekt*.

^h N-1: Ende dese Symon, heer van Teylingen *ontbreekt*. (Augensprung)

als een gulden velt mit eenen roden leew mit blauwe clauwen ende blauwe tonge. Mer om een ondersceyt te hebben twischen synen broeder Diderick, so vuerde hy daer op een witte barensteel ende dat is die anderde divisie van Hollant.

Symon, die yerste bannerheer van Teylingen, die wan Gheryt, die heer van Teylingen. Gheryt die wan Hugonen, den heer van Teylingen, ende Willem van Teylingen, ridder. Hugo die wan Willem, den heer van Teylingen, die greve Willem, den XII greve van Hollant, help Hollant inwinnen teghens Lodewyck, den greve van Looen. Dese Willem die wan Willem, [fol. 11v] den heer van Teylingen, ende joncker Diderick van Teylingen. Willem die wan Diderick, den heer van Teylingen. Diderick die wan Willem, den heer van Teylingen. Ende dese Willem, heer van Teylingen, die sterf int jaer ons Heeren dusent tweehondert ende LXXXIII^a.

Diderick dan, die anderde heer van Brederode, die vuerde syns vaders wapen, also voers. staet, mit al syn gheslachte tot den yersten Reynaldum, den heer van Brederode. Daer na off gescreven staet. Ende dese Diderick, heer van Brederode, nam te wive Alverardim, Boudewys dochter, die de sevende heer van Huesden was ende hy was die seste die ghesproten was van sincte Ethmundus lichaem, die martelaer ende coninc van Engeland was.^b Daer wan Diderick by Willem, die na hem heer van Brederode wert. Ende van desen zoen^c syn oeck ghesproten die heeren vander Leck, die voer hoer wapen namen namen een silveren velt ende daer in een zwarte leew. Dese Diderick, heer van Brederode, die sterf omtrent dat jaer ons Heeren dusent drie ende tsestich.

8. Van Willem, den derden heer van Brederode, dat VIII capittel.

Na dat Diderick gestorven was, so is Willem, syn zoen, gheworden die derde heer van Brederode. By desen heer van Brederodens tyden so gheschiede dat die hertoch Govert mitter bulten^d in Hollant quam ende stichte die stede van Delff. Dese Willem, heer van Brederode, doe hy een man was gheworden, doe troude hy mit groter eeren een suver maghet, Aleyt ghenoeemt ende was des greven dochter van Zeyn, daer hy by wan Diderick, die na hem wert heer van Brederode. Ende dese heer Willem sterf by dat jaer ons Heeren dusent hondert ende drie.

^a N-1: tweendetachtich.

^b N-1, N-5: *hierna* Ende.

^c N-5: so.

^d N-5: buylregde Govert *in plaats van* Govert mitter bulten

Teksteditie hoofdstukken 21-31 in N-5 (ff. 25v-31v)

21. Van Heynrick, de twalefste heer van Brederueden, dat XX^{ste} capittel^a.

Doe de guedertieren Diderick oflivich was geworden, so wert Heynrick, die heeren Willem syns outste soen was, die twalefste heer van Brederueden. Dese edel Heynrick, heer van Brederueden, die nam te wive Elisabeth, des edelen heren dochter van Fontayness uut Vrancryck. Ende die bruloften die worden heerlycken gehouden mit menigherhande jolyt. Mer hi en wan dair geen kinder by. Ende oick ten lesten so wert heer Heynrick van Brederueden cranck ende sterf int jaer ons Heeren M CCC XXI, nadat hi die heerlicheit van Brederueden regiert hadde drie jaer. Ende Elisabeth, syn wyf, die sterf int jaer ons Heeren M CCC XLVI ende si hadde den cloester van Egmont preciose ornamenten gegeven.

22. Van Diderick, den dertiende heer van Brederueden, dat XXII^{ste} capittel.

Na heer Heynricx doot so wert Dideric, syn brueder, de derthiende heer van Brederueden. Ende hi nam te wive Beatricem, heren Dircks dochter, die heer was van Valckenburch ende van Vorne, daer hi bi wan Reynalt, die na hem wert heer van Brederueden ende grave van Ghenyp, Diderick, Willem, ridderen, joncker Walraven ende Katherinam, den vrou van Polanen ende vander Leck. Dese joncker Walraven die nam te wive Bertim, heeren Johans dochter van Egmonde, daer hi gheen kinder bi en creech.

Int jaer ons Heren M CCC XXVIII soe toech die guede [fol. 26r] graef Willem van Hollant, heer Diderick van Brederueden ende mit ander veel heren den coninck Philips van Vrancryck te baten tegens die Vlamingen. Ende die graef van Hollant rechte syn tenten op Casselberch. Doe quamen die Vlamingen ende wouden den conincs onverhuets overvallen. Mer dat keerde hastelycken die heer van Hollant, die nochtant van syn paert geworpen wort ende soude daer doot gebleven hebben, hadde heer Diderick van Brederueden mit ander heeren hem niet te baten gecomen. Ten lesten die Vlamingen verloren den stryt ende daer worter doot geslegen veertich dusent ende zesshondert.

Daer nae int jaer ons Heren M CCC LI, doe Margriet, de keyserinne ende gravinne van Hollant, soude stryden op die Maess tegen Willem, horen soen, so quam dese Dideric, heer van Brederueden, de keyserinne, synen rechten lantsvrouwe, te baten. Ende daert wert anxtelick gevochten ende die keyserinne die weeck in Engelant. Ende Diderick, die heer van Brederueden, die wert daer gevangen mit veel gueder mannen. Dair na wert payss gemaict ende Willem soude grave van Hollant wesen ende die keyserinne soude Henegouwen hebben tot horen lyve. Ende aldus so wert Diderick, die heer van Brederueden uuter vanghenis gelaten.

Ende daer nae, als heer Diderick van Brederueden een deel jaren in rusten geleeft hadde, so sterf hi ende wort begraven tot onser lieven Vrouwen brueders te Haerlem, int jaer ons Heren M CCC LXXVII op sinte Mauricius dach. Ende Beatrix, syn wyf, die sterf int jaer ons Heren M CCC LIII ende leyt begraven tot Reynsburch. Ende joncher Walraven, syn soen, die sterf int jaer ons Heren M CCC LXIX op die zestiende calende augusti ende leyt te Haerlem begraven tot onse Vrouwen brueders.

^a N-5: Dit capittel staat tussen cap. 20 en cap. 22. Het feit dat er XX^{ste} staat, is dus een fout.

23. Van Reynalt, de viertiende heer van Brederueden, die oeck was graef van Ghenip, dat XXIII capittel.

[fol. 26v] Als heer Diderick begraven was, so wordt Reynalt, syn soen, de vierthiende heer van Brederueden. Dese was die eerste die syn wapen quartilleerde mit die wapen van Valkenburch ende nam te wive den erfdochter van Ghenip, also dat hi na van syn wyfs wegen oeck was grave van Ghenyp. Daer wan hi bi vier duerluchtige edele sonen, als Dideric, Johan, Walraven ende joncker Willem van Brederueden. Diderick, die eerste geboren soen, die wert een carthusers int jaer ons Heren M CCC LXXXIX tot Diest, want hi versmade die werelt ende wert een devoet monick. Van Johan, Walraven ende joncker Willem sellen wi scriven in die naevolgende capittelen.

Dese heer Reynalt die was by syns vaders tyden gemaect baelju van Kenemerlant van hertoech Aelbrecht, grave van Hollant. Ende doe hi soude ryden om dat te ontfangen, so hadden die Cabbelyaus lagen geleyt in Castrychemmer duyn om hem daer doot te slaen. Ende als hi daer quam ende dat vernam, so stack hi syn paert mit sporen ende weeck na Castrichem toe. Die Cabbelyaus die volchden hem ende sloegen hem of van afteren drie van synen gesellen. Reynalt die weeck in die kerck ende die van Castrichem quamen hem te baten. Ende also weken die Cabbelyaus, som op heere Wouters huys te Heemskerck ende som te Delff. Ende dit was alleen dair om dat hertoech Aelbrecht, heer van Lomensteyn, hadde of geset van dat baelyusschap van Kenemerlant. Ende doe wert hertoech Aelbrecht toernich, al so dat daer noch uut sproet dat beleg van dat slot te Heemskerck ende van Delff.

Daer na, als dese heer Reynalt geworden was grave van Ghenip, soe maicte hi dat hilick twischen Johan, den graef van Boloys, ende vrou Machtelt, hertogen Reynolts van Gelre dochter, dien hi halp tegen Willem, den hertoech van Gulic.

Int jaer ons Heren M CCC acht ende tachtich so rees dat oerloch twischen Otten, den [fol. 27r] heer van Arkel, ende Heynrick, den heer van Vianen, die oeck erfnaem was vander heerlicheit ter Ameyd, ende si sloegen ende venghen malcander ende deden grote schade an beyde syden.

Daer na is heer Reynalt cranck geworden ende hi sterf ende men meent dat hi begraven is te Ghenyp, inder stadt.

24. Van Johan de vyftiende heer van Brederueden die oec grave van Ghenip was, dat XXIII^{ste} capittel.

Doe heer Reynalt gestorven was, so wert Johan, syn soen, de vyftiende heer van Brederueden, want Diderick, de outste soen, was een carthusers geworden bi Diest. Dat graefscap van Ghenip dat hadde heer Reynolt gheordineert, alsoe dattet gelyck op syn drie sonen comen soude, als op Johan, Walraven ende joncker Willem. Ende aldus so was Johan oeck graef van Ghenip. Mer ten lesten so vercofte hi syn deel den hertoech van Cleef.

Dese heer Johan van Brederueden die nam te wive Johannam, des edelen heer Willems dochter, die een heer was van Apkoude ende Wyck te Duerstede, dair hi gheen kinder bi en creech. Int jaer ons Heren M CCC acht ende tnegentich so toech dese heer Johan van Brederueden mit hertoech Aelbrecht in Vrieselant ende si cregen die victori vande Vriesen.

Ende in dat selfde jair so wert dat nonnen cloester fundeert te Wyck te Duerstede. Ende drie jaer daer nae so wert die kerck van dat cloester gewyt.

25. Van heer Johan van Brederuedens leven na dat hi monick geworden was, dat XXVe capittel.

Int jaer ons Heren M CCCC ende twie so ghinc Johanna, des vrouwe van Brederueden, te wyck te Duerstede int nonnen cloester. Ende Johan, die heer [fol. 27v] van Brederueden, hoir man, die wert in dat selfde jair een leeck brueder tot die carthusers buten Utrecht. Ende want hi hem seer wel verstont op die Walsche tonghe, soe oversette hi doe een bueck dat hiet “Conincs som” uutten Walsche in Duytsch, ende is seer devoet bueck. Oeck so dichte hi veel schoenre rymen ende dichten ter eeren van onser liever Vrouwen van die Engelsche guet “Ave Maria.”

Int jaer ons Heeren M CCCC ende seven so sterf heer Willem, die heer van Apkoude ende Wyck te Duerstede, ende wert begraven te Wyck voerseit, int nonnencloester. Ende hi en liet gheen kinder after dan alleen Johannam, de vrou van Brederueden, die in dat selfde nonnen cloester woende. Mer si had een brueder soen, als joncker Jacop van Gaesbeeck, heer Zweer van Gaesbeecks soen, die ontfenck doe die heerlicheden van Apkoude ende Wyck te Duerstede.

Doe weert heer Johan van Brederueden geraden dat hi uut den cloester soude gaen ende crighen oerlof van den paeus om syn wyf weder te nemen uut den cloester ende alsoe self te besitten die heerlicheden van Apkoude ende Wyck te Duerstat. Ende als dit aldus geschiede, soe wert hem nochtant syn wyf geweygert. Hier om so wert heer Johan Brederueden toernich ende quam mit veel gewapens volck int jaer ons Heren M CCCC X ende wan mit craften die stede van Wyck te Duerstede ende nam syn wyf uutten cloester.

Ende als dit verhoerde de bysscop van Utrecht, Frederick van Blenckenhem, so quam hi uut groter macht ende wan weder de stadt van Wyck te Duerstede ende venck heer Johan van Brederueden ende gaffen over gevangen joncker Jacop van Gaesbeeck. Ende syn wyff, de vrou van Brederueden, die besloet hi weer int cloester ende si sterf bynnen dat jaer van rouwen. Ende wert heer Johan van Brederueden uut de gevangenis gelaten. Ende also quam joncker Jacob van Gaesbeeck an die heerlicheden van Apkou-[fol. 28r]-de ende Wyck te Duerstede.

Int jaer ons Heren M CCCC XV op sinte Crispyn ende Crispianen dach, so was een groot stryt twischen den coninc van Vrancryc ende den coninc van Engellant, daer veel groter heren doot bleven, als die hertoech van Brabant, de hertoech van Baer, de hertoech van Halentson, Philips, de graef van Nyvers ende Stampoyss, die heer van Cruwy ende heer Johan van Brederueden.

Int jaer ons Heeren M CCC XCIX inde vasten, soe ginck dese heer Johan in sinte Patricius vegevuer in Hierlant ende hi quam weer te huys op sinte Odolphus dach in dat selfde jaer. Hi stichte oeck die capel inde Santpoirt in die eer Gods ende sinte Patricius, mit twie missen ter weeck.

26. Van Walraven, de sestiende heer van Brederueden, dat XXVI^{ste} capittel.

Na heer Johan van Brederueden so wert Walraven, syn brueder, de zestiende heer van Brederueden ende oeck grave van Ghenyp. Mer ten lesten so vercoft hi oeck syn deel den

hertoghe van Cleef. Dese heer van Brederueden nam te wive Johannam, en ennigen dochter Heynrics, des heren van Vianen ende Ameyda, dair hi bi wan Reynalt, die nae hem wert heer van Brederueden, Vyanen ende Ameyda, ende Ghysbrecht, den doemproest ende elect bisscop van Utrecht. Oeck so creech hi een schoenen dochter daer bi, die genoemt was Walraven. Ende dese dochter Walraven troude na tot eenen man, heer Gheryt, den heer van Waerdenburch, Ameroyen ende Bruechusen.

Ende dese heer van Waerdenburch is oeck een erfhofmeester des hertogen van Ghelres ende hi wan bi vrou Walraven, de dochter van Brederueden, vyff sonen. Die eerste soen was Johan, die heer van Waerdenburch, die [fol. 28v] voert wan een soen, die Gheryt hiet, die ick in myn vrou van Brederuedens hoff gesien mit joncker Frans van Brederueden. Die ander soen was Walraven, de heer van Ameroyen. Ende die derde soen was heer Reynalt van Bruechusen, die de stede van Leyden wan mit hondert ende dertich man, op eenre morgenstont in die winter ende dat was int jaer ons Heeren M CCCC LXXXI, op sinte Agnieten dach. Die vierde soen hiet heer Willem, canonick inden Doem tUtrecht. Ende de vyfte soen hiete heer Adriaen ende was cononick in die Oude Monster tUtrecht.

27. Van Walraven, den heer van Brederuedens gesten, tot vrou Jacobs tyden, dat XXVII^{ste} capittel.

Dese Walraven, heer van Brederueden, die nam of van syn wapen de blaauwe barensteel ende voerde voert an de bloete wapen van Hollant ofte Troyen, ghequartilleert mit die wapen van Valkenburch. Ende al syn nacomelingen des gelycs.

Int jaer ons Heren M CCCC so toech dese Walraven van hertoech Aelbrechts wegen mit veel volcs uut Staveren ende bevochte dat blockhuys te Molkenhuys bi Staveren, dat nu hiet Molckwere. Ende want syn gesellen hem nyet trou bi en stonden so wert hi dair van de Vriesen gevangen. Mer nyet lang dair na, want hi nyet wel en wordde bewaert, so quam hi subtiliken uut dier vangenis.

Daer nae int jaer ons Heren M CCCC II, op sinte Pieters ende Pouwels dach, so beleyde graef Willem van Oestervant, hertoech Aelbrechts soen, die stede te Gorichem mit veel edelre heren ende jonckeren uut Hollant ende Zeelant. Ende daer was dese joncker Walraven van Brederueden mede. Daer geschieden veel slagen in menigerhande tyden ende manieren. Ende Johan, die heer van Arkel, daer dit oerloech tegens was, die venck veel Hollantsche heren. Also dat joncheer Walraven oeck ghe-[fol. 29r]-vangen werdt. Mer hi creech dycwyls geleyde uut te gaen. Ende also so vryde hi hem selven ten lesten uut dier vanghenis.

Int jaer ons Heren M CCCC IIII so sterf hertoech Aelbrecht ende syn soen, Willem, de graef van Oestervant, die wert hertoech ende graef van Hollant. Dese hertoech Willem hadde joncker Walraven van Brederueden seer lief ende maecte hem syn overste raet. Oec so wan dese hertoech den heer van Arkel al syn landen van Arkel of. Ende ten lesten int jaer ons Heren M CCCC XV so wert Johan, die heer van Arkel, gevangen tot Arpenbrug van den heer van Zevenbergen, heer Dirck vander Merwen ende Philips vander Leck ende wert hertoech Willem geleverd. Doe wert die heer van Arkel in zeker vangenis geset.

28. Van die strydt te Gorichem daer Walraven, die heer van Brederueden, in doot bleef, dat XXVIII^{te} capittel.

Int jaer ons Heeren M CCCC XVII, in die pinxter heylicke daigen, soe sterf hertoech Willem ende syn dochter, vrou Jacoba, die wert gravinne van Henegouwen, Hollant, Zeelant ende Vrieslant. Ende Walraven, die heer van Brederueden, die was onder haer tyden regierer van Hollant. Mer dese hertoginne en mocht haer vaders erf niet rustelycken besitten, want hertoech Jan, hoir oem, die was haer contrari mit die van Dordrecht ende joncker Willem van Arkel. Also dat joncker Willem van Arkel creech weder in die stede te Gorichem, mer dat slot en conde hi niet crigen. Ende als dit vrou Jacoba vernam, so vergaerde si groet volc ende liet dat comen tot Gorichem opt slot. Ende daer was Walraven, die heer van Brederueden, een capiteyn of. Doe maecten si een gat in die muer van de stede om in Gorichem te [fol. 29v] comen om den joncker van Arkel te bevechten, twelc also geschiede.

Ende Walraven, de heer van Brederueden, liet hem ridder slaen ende des gelycs joncker Willem van Arkel wert oick ridder geslagen. Ende dair na so began die strydt. Daer wert anxteliken gevochten, want daer bleven veel heren doot ende gevangen. Ende vrou Jacoba die wan den strydt. Daer bleven beyde doot Willem, heer van Arkel, ende Walraven, heer van Brederueden. Dese strydt geschiede op den eersten dach in december, int jaer voers. Dat licham van heer Walraven van Brederueden dat wert gebrocht in Vyanden ende is begraven int choer, voer dat hoge outaer des prochiercks.

29. Van joncker Willem van Brederueden, dat XXIX^{ste} capittel.

Joncker Willem van Brederueden was heer Walravens brueder, want hi was heer Reynalts, den heer van Brederueden voerseyt, syn vierde soen, geliken bescreven staet in dat drie ende twintichsten capittel. Dese vercoft oeck syn andeel van dat graefschap van Ghenip den hertoech van Cleef ende aldus soe heeft die hertoech van Cleef gecoft dat graefschap van Ghenip. Dese joncker Willem van Brederueden die was na Walraven, den heer van Brederueden, syns brueders, doot momber van syns brueders kinder mit Johan van Vianen, ridder. Mer si en regierdent niet alste wel.

Ten lesten so wert joncker Willem momber alleen over die gueden te Brederueden ende hi gaf hem selven also seer tot die parthie die doe in Hollant regneerde dat die Cabbelyaus perthie dat hof te Brederueden neder worpen, dat alte schonen casteel plech te wesen. Dair nae so wert hi bi Wyeringen van die Cabbelyaus gevangen mit veel volcs ende si worden tot Eynchusen gebrocht ende onthoeft, uutgheseit joncker [fol. 30r] Willem ende weynich mit hem.

Daerna so troude joncker Willem van Brederueden de outste dochter vanden heer van Merweden ende Steyn in Vlaenderen, die een edel bannerheer was ende syn na neef was heer Johan van Hensberch, te byscop tot Ludick. Mer hi en wan dair gheen kinder bi. Dese heer van Merweden ende Steyn die en liet geen kinder after dan twee dochteren, daer joncker Willem van Brederueden den outsten of hadde te wive ende si maecten malcander al hoir guet.

Ende dair na int jaer ons Heeren M CCCC L so was dat gulden jair te Rome ende joncker Willem van Brederueden die ginck te Roem mit syn wyf om die gracen des gulden jaers te verdienen. Ende in dat nedercomen so sterff joncker Willems wyf van die

pestilenci ende corts dairna so sterf joncker Willem oeck van die pestilenci. Ende als dit vernam heer Johan van Hensberch, de byscop van Ludick, so toech hi te Steyn ende allen ander plaetsen daer joncker Willem syn clenodien, juwelen ende ander guet hadde staen ende gaf dat joncker Willems wyfs suster. Ende hi brac oeck joncker Willems zegel ende brieven ende maecte ander brieven tot joncker Willems wyfs suster behuef, na sinen wil.

30. Van Heynrick, den heer van Vyanens, geslacht, dat dertichste capittel.

Int jaer ons Heeren M CCCC XVIII soe sterf Heynrick, de heer van Vyanen ende Ameyda. Ende syn heerlichen syn gecomen tot Johannam, syn enige dochter, die een vrou ende weduwe van Brederueden was. Ende hi wordt begraven tot Vyanen. Dese Heynrick, heer van Vyanens, vader was Ghysbrecht, die heer van Vyanen, onder wiens tyden dat die van Utrecht tymmerden Ghildenburch op die *[fol. 30v]* nyewe vaert tegens Vyanen over. Ende dese Ghysbrecht, heer van Vyanen, oerloochede seer sterc mit hertoech Aelbrecht tegens die van Utrecht ende hi hadde een brueder, die syn naem Reynalt was. Hi hadde twee sonen, als Heynrick, den heer van Vyanen, daer of geseit is, ende Johan van Vyanen, ridder. Dese Johan van Vyanen, ridder, die wan Ghysbrecht van Vyanen, ridder. Ende dese Ghysbrecht van Vyanen, ridder, die nam te wive Meyn, den vrou van Heemskerck, daer hi een dochter bi wan, die hiete Maria. Ende die nam tot eenen man Arnolt, den heer van Zevenbergen, ende creech dair bi twee dochteren. De outste dochter heeft nu getrouwt joncker Cornelis, die dy vyrde soen was van Johan, den heer van Berghen an Zoem.

31. Van Reynalt de seventienste heer van Brederueden, dat XXXI^{ste} capittel.

Als Walraven, die duerluchtige heer van Brederueden, tot Gorichem was doot gebleven, so is Reynalt, syn outste soen, geworden de seventienste heer van Brederueden. Ende binnen een jaer daer an soe sterff Heynrick, die heer van Vyanen ende Ameyda, ende noch binnen dat selfde jaer dair na so sterf Johanna, syn enige dochter, de vrou van Brederueden, ende leyt begraven tot Vyanen. Aldus so is Reynalt, die heer van Brederueden oec geworden heer van Vyanen ende Ameyda, welcke twee verscheyden banner hoff steden syn. Ende aldus soe hadder Reynalt voers. drie banner hofsteden, als Brederueden, Vyanen ende Ameyda. Oeck so was hi burchgraef van Utrecht. Mer want hi noch seer jonck was, so hadde hi twee mombers, als joncker Willem van Brede-*[fol. 31r]*-rueden, syn vaders brueder, ende Johan van Vyanen, ridder, syn oudevaders brueder van synre moeder wegen daer of gescreven staet inde voerseide capittelen.

Ende als Reynalt, de heer van Brederueden, tot syn jaren gecomen was, soe toech hi ten heiligen grave te Jherusalem ende ontfinc daer mit groter devotien syn ridderlike oerden ende versocht voert die heilige steden in dat Heilige Lant. Na dat hi weder te huys gecomen was, so ginc hertoech Philips van Bourgongen, grave van Hollant, ende nam desen heer Reynalt in syn ridderlike oerde vandat gulden vlies, want hi gaf hem dat gulden vlies te dragen om den hals, dat was een brede halsbant, daer om nie gaens in stonden de vuerysers van golde ende de vuerstienen ende voirop die borst, soe henck Yasoens gulden vlies in een manier van eenen vel. Ende in dier selfder oerden soe waren veel groter heren als coningen, hertogen, graven ende princen, als ic noch na wel setten sel in dat XXXV^{ste} capittel.

Dese Reynalt, heer van Brederueden, ende Ghysbrecht, de doimproest tUtrecht, syn brueder, die wonnen veel bastert sonen ende dochteren, daer ick noch na of scriven sel in dat ____ capittel. Mer om dat dat edel geslacht sonder edel kinder niet soude bliven, soe heeft hi getrouwet een suverlike edel maghet, die genoemt was Yolenda ende hoer vader was Gwillem, die edel heer van Lalleng ende president van Hollant. Ende die selfde heer van Lalleyngh hadde twee brueders, als Sampson, die heer van Opperbaess, ende Symon van Lalleyngh, de heer van Montigi, die oeck dat gulden vlies druech. Ende Symons soen was heer Yoest van Lalleyngh, die [fol. 31v] namaels oeck dat gulden vlies droech ende was stedehouder van Hollant. Dese Yolenda, vrou van Brederueden, hadde oeck brueders, als Jacob, die heer van Bingykoert, Johan, de doemproest te Ludick, Philips ende Anthonis, ridders.

Dese edel heer van Brederueden, Reynalt, die wan by Jolenda, syn edel vrouwe, vyff dochteren ende twee sonen. De outste dochter hiet Yoest ende ginc int nonnen cloester te Jherusalem buten Utrecht. Mer na in dat oerloech van Utrecht, soe quam si te Beverwyck in Hollant. De ander dochter hiet Johanna ende is die overste staet juffer bi de oude vrou van Burgongen, die des conincs suster van Engelant is. De derde dochter hiet Walraven, die getrouet heeft Johan van Gaveren, den heer van Rode, ridder. Die vierde dochter hiete Anna ende die sterf jong. Dese vyfte dochter hiet Yolenda ende is een canoniss te Bergen in Henegouwen. De outste soen hiet Walraven ende wert na syn vader heer van Brederueden. Die ander soen hiet joncker Franciscus.

Teksteditie uitwijding bij hoofdstuk 57 in N-6 (fol. 45r), met varianten van N-1 (ff. 54v-55r)

Als nu biscop David ghehoert hadde ende vernam dat die edele heer Reynolt, heer tot Brederode, aldus by sententie van hertoch Karel vry ende quyt ghewesen was ende verclaert onsculdich van alletghene dat hem overseyt ende onduechtelick versiert ende gheloghen was, so began hem syn consciëntie te wroeghen ende te oerdelen van alle dat onmenselick ghewelt ende overdaet dat hy aen sulcken eedelen bloet, uuyt den hoechgeboren bloede van Hollant ghesproten, bedreven had doer valsche quaden ende partyelicke raet der Cabbeljauschet partyen. Ende heeft overleyt hoe ende in wat manieren hy soude moeghen beternisse doen ende versoenen den ghenen die hy so dickmael mit sware tormenten hadde^a by den bollaert^b doen onderzoeken, all haddet een dieff ende moeder gheweest.

So heeft biscop David uuytghemaeckt sommighe die hy meende des heeren van Brederodens goede vrunden te wesen ende doer middel van dien versocht vruntscap ende vrede mit hem te maken, mit te kennen tgheven dattet hem seer leet waer dat onghelyck datter gheboert was aen die edele heer van Brederode. Ende dat hy dair voer beternisse doen wilde ende^c alle dat ghene hem presenteren te willen doen dat heer Reynolt van Brederode begheerden off wilde dairvoer ghedaen te hebben, dat redelyck waer. Ende specialicken heeft biscop David gheboden voer Emende te stichten een ryckelicke canonesy van deken ende canonicken binnen der kercke tot Vyanen ende oeck een van heer Reynolts zyn^d edel kynderen also te versien dat men seggen soude dat die wel versien waren. Mer van dit voers. is nyet ghevallen ende dat by ende doer oersake dat die edele heer van Brederode nyet lang daer na ghestorven is, als hier na volghen sell.

^a N-6: *hierna doen doorgestreept.*

^b N-6: *hierna hadde doorgestreept.*

^c N-6: *bovengeplaatst.*

^d N-1: *ontbreekt.*